

## **Scenariusz lekcji historii**

### **Temat: Wielka Emigracja.**

#### **1. Treści podstawy programowej realizowane podczas lekcji.**

Przemiany społeczne XIX wieku: tworzenie podstaw nowoczesnej demokracji w Europie; rozwój społeczny w XIX wieku.

Losy i postawy Polaków w warunkach braku niepodległości: losy Polaków na emigracji.

#### **2. Cele ogólne:**

- przedstawienie losów i postaw Polaków na emigracji po powstaniu listopadowym; pogłębianie i umacnianie postawy patriotyzmu;
- pogłębianie umiejętności odczytywania i interpretowania źródła historycznego;
- rozwijanie umiejętności dostrzegania złożoności związków przyczynowo-skutkowych;
- czasowo-przestrzenne lokalizowanie wydarzeń z wykorzystaniem mapy;
- integracja wiedzy uzyskanej z różnych źródeł informacji historycznej.

#### **3. Cele szczegółowe. Uczeń:**

- wyjaśnia pojęcie emigracja;
- określa przyczyny Wielkiej Emigracji;
- wskazuje na mapie kraje europejskie, do których wyjeżdżali emigranci;
- wymienia najwybitniejszych przedstawicieli świata polityki i kultury, przebywających na emigracji;
- charakteryzuje główne nurty polityczne emigracji;
- dostrzega źródła konfliktów między poszczególnymi nurtami politycznymi emigracji;
- określa wpływ polityczny i kulturalny Wielkiej Emigracji na ziemię polskie;
- dokonuje ogólnego bilansu politycznego i kulturalnego dorobku Wielkiej Emigracji.

#### **4. Środki dydaktyczne:**

- teksty źródłowe (3),
- mapki,
- mapki mentalne,
- utwory literackie: A. Mickiewicz *Pan Tadeusz* (inwokacja), C. K. Norwid *Moja piosnka (II)*, J. Słowacki *Hymn (Smutno mi Boże)* – fragmenty,
- płytką CD z nagraniem utworu muzycznego F. Chopina pt. *Preludium e-moll, op. 28 nr 4*,
- ilustracje przedstawiające A. Mickiewicza, C. K. Norwida, J. Słowackiego, F. Chopina, W. Heltmana, S. Worcella, A. J. Czartoryskiego,
- drzewo z liśćmi (tematycznie związane z Wielką Emigracją),
- kartki z pracą domową.

#### **5. Metody pracy:**

- praca pod kierunkiem nauczyciela (mapa, tekst źródłowy – dokument (manifest), przemówienie, utwór muzyczny i literacki, drzewo z liśćmi),
- mapa mentalna,
- rozmowa nauczająca (pogadanka),
- element wykładu.

#### **6. Formy pracy:**

- indywidualna,
- zespołowa,
- frontalna.

## CZEŚĆ PORZĄDKOWO-ORGANIZACYJNA

5 min.

1. Powitanie uczniów.
2. Sprawdzenie obecności.
3. Rekapitulacja wtórna dotycząca powstania listopadowego.

**Temat: Wielka Emigracja.**

### OPRACOWANIE MATERIAŁU

CZYNNOŚCI UCZNIĄ I NAUCZYCIELA	METODA, uwagi	CZAS
➤ <b>Uczniowie</b> , po zapoznaniu się z mapką, wymieniają kraje, do których wyjeżdżali polscy emigranci po upadku powstania listopadowego.	praca pod kierunkiem (mapka)	5 min.
➤ <b>Nauczyciel</b> informuje uczniów o powstaniu 3 obozów politycznych na Wielkiej Emigracji.	element wykładu	2 min.
➤ <b>Nauczyciel</b> dzieli uczniów na 3 rzędy: I rząd - uczniowie zdolni - pracują z tekstem dotyczącym Gromad Ludu Polskiego II rząd – uczniowie z trudnościami w nauce – pracują z tekstem dotyczącym Hotelu Lambert III rząd – uczniowie o przeciętnych zdolnościach - pracują z tekstem dotyczącym Towarzystwa Demokratycznego Polskiego	praca pod kierunkiem (zespołowa)	8 min.
➤ <b>Uczniowie</b> otrzymują teksty źródłowe i przystępują do pracy nad tekstami (pracują w parach w obrębie ławki). Na wykonanie pracy mają 10 min.		
➤ <b>Uczniowie</b> prezentują wyniki pracy, stopniowo uzupełniając plansze z metaplanami, odnoszącymi się do programów poszczególnych obozów politycznych.	praca pod kierunkiem (frontalna) metaplan [ilustracje]	12 min.
➤ <b>Nauczyciel</b> informuje, że na emigracji znaleźli się również wybitni polscy artyści. Określa, jakie informacje mają uczniowie wskazać w tekstach, które za chwilę zaprezentują 3 uczniowie.	[ilustracje]	
➤ <b>Uczniowie</b> (wcześniej wyznaczeni) odczytują utwory literackie: <b>I</b> – A. Mickiewicz „Pan Tadeusz” (inwokacja) <b>II</b> – C. K. Norwid „Moja piosnka (II)” <b>III</b> – J. Słowacki „Hymn” („Smutno mi, Boże!”) (fragmenty)	praca pod kierunkiem (indywidualna)	6 min.
➤ Opracowanie tekstów.		
➤ <b>Nauczyciel</b> odtwarza nagranie CD – Fryderyk Chopin: Preludium e-moll, op.28 nr 4	pogadanka	2 min.
<b>Uwaga!!!</b> Jeśli na odtworzenie nagrania nie wystarczy czasu, utwór zostanie odtworzony podczas rozdawania karteczek z pracą domową.	odtworzenie nagrania CD	2 min

### PODSUMOWANIE

3 min.

1. Rekapitulacja pierwotna. (uzupełnienie informacji na drzewie z liśćmi)
2. Zadanie **pracy domowej** (praca do wyboru, uwzględniająca zdolności i umiejętności uczniów) – 2 tyg.
  1. Wyobraź sobie, że obecnie jesteś na emigracji (XXI w.).  
Napisz wiersz wyrażający tęsknotę za Ojczyzną.
  2. Wyobraź sobie, że jesteś XIX-wiecznym emigrantem.  
Napisz list do rodziny, której dawno nie widziałeś/-łaś. Opisz życie na obczyźnie.
  3. Wykonaj prezentację PowerPoint, o jednej z postaci, którą poznałeś podczas lekcji lub o Wielkiej Emigracji.
  4. Wykonaj pracę plastyczną o Wielkiej Emigracji – na kartce A3, dowolną techniką (np. z motywem płaczącej wierzby).
3. Ocena pracy uczniów.

## POMOCE DLA NAUCZYCIELA

### **PODCZAS SŁUCHANIA UTWORÓW LITERACKICH ZWRÓĆCIE UWAGĘ NA NASTĘPUJĄCE ZAGADNIENIA:**

**1. Co jest tematem, treścią przewodnią prezentowanych utworów literackich? Jakie uczucie w nich dominuje?**

Odp. Temat utworów: tęsknota za Ojczyzną. Uczucie: smutek, rozpacz, rozpacz.

**2. Do kogo skierowane są słowa autorów tekstów? Do kogo kierują oni swoje wyznania, prośby.**

Odp. J. Słowacki i C. K. Norwid do Boga, zaś A. Mickiewicz do Matki Boskiej.

**3. Za jakimi przejawami polskości (zwyczajami, symbolami itp.) tęsknią polscy artyści?**

Odp.

A. Mickiewicz: za polską przyrodą, polskim krajobrazem, spokojem.

C. K. Norwid: za zwyczajami: podnoszeniem chleba, gdy upadnie na ziemię

zakazem niszczenia bocianich gniazd

za polską moralnością: prawdomównością, religijnością

J. Słowacki: polskimi bocianami, za domem, za korzeniami (mogiłami)

---

### **Preludium Fryderyka Chopina**

### **PODCZAS SŁUCHANIA UTWORU FRYDERYKA CHOPINA ZWRÓĆCIE UWAGĘ NA TO, JAKIE UCZUCIE, STAN DUCHA DOMINUJE W UTWORZE.**

Odp. Smutek, melancholia, rozpacz, bezsilność.

## ŹRÓDŁA HISTORYCZNE

### **I rząd – Gromady Ludu Polskiego**

#### **Odezwa Ludu Polskiego**

##### **Pytania:**

##### **1. Jaki sposób odzyskania niepodległości głosiły Gromady Ludu Polskiego?**

- a/ poprzez zorganizowanie powstania połączonego z interwencją obcych mocarstw
- b/ poprzez zorganizowanie powstania w oparciu o siły własnego narodu
- c/ poprzez zorganizowanie rewolucji dokonanej w porozumieniu z radykalnymi, rewolucyjnymi ruchami europejskimi

##### **2. Jaki ustrój, zdaniem Gromad Ludu Polskiego, miała przyjąć niepodległa Polska?**

- a/ monarchia konstytucyjna
- b/ demokracja ludowa (przeciwieństwo wcześniejszej demokracji szlacheckiej)
- c/ demokracja

##### **3. Jak Gromady Ludu Polskiego zamierzały rozwiązać kwestię chłopską (sprawę ziemi)?**

- a/ poprzez uwłaszczenie chłopów drogą pokojową (świadoma decyzja)
- b/ poprzez wywłaszczenie (odebranie ziemi) obszarników w drodze rewolucyjnego przejęcia całej ziemi i wspólne na niej gospodarowanie (likwidacja dziedziczenia ziemi)
- c/ poprzez wywłaszczenie (odebranie ziemi) obszarników w drodze rewolucyjnego przejęcia całej ziemi i indywidualne na niej gospodarowanie (dziedziczenie ziemi w obrębie rodziny)

### **II rząd – Hotel Lambert**

#### **Janusz Worowicz, Rzecz o dynastii w Polsce**

##### **Pytania:**

##### **1. Jaki ustrój, zdaniem Hotelu Lambert, miała przyjąć niepodległa Polska?**

- a/ monarchia absolutystyczna
- b/ monarchia konstytucyjna
- c/ demokracja

##### **2. W jaki sposób ma być przekazywana władza?**

- a/ poprzez każdorazowy wybór
- b/ poprzez dziedziczenie

### **III rząd – Towarzystwo Demokratyczne Polskie**

#### **Wielki Manifest Towarzystwa Demokratycznego Polskiego z 4 grudnia 1836 r.**

##### **Pytania:**

##### **1. Jaki sposób odzyskania niepodległości głosiło TDP?**

- a/ poprzez zorganizowanie powstania połączonego z interwencją obcych mocarstw
- b/ poprzez zorganizowanie powstania w oparciu o siły własnego narodu
- c/ poprzez zorganizowanie rewolucji dokonanej w porozumieniu z radykalnymi, rewolucyjnymi ruchami europejskimi

##### **2. Jaki ustrój, zdaniem TDP, miała przyjąć niepodległa Polska?**

- a/ monarchia konstytucyjna
- b/ demokracja ludowa (przeciwieństwo wcześniejszej demokracji szlacheckiej)
- c/ demokracja

##### **3. Jak TDP zamierzało rozwiązać kwestię chłopską (sprawę ziemi)?**

- a/ poprzez uwłaszczenie chłopów drogą pokojową (świadoma decyzja)
- b/ poprzez wywłaszczenie (odebranie ziemi) obszarników w drodze rewolucyjnego przejęcia całej ziemi i wspólne na niej gospodarowanie całego ludu (likwidacja dziedziczenia ziemi)
- c/ poprzez wywłaszczenie (odebranie ziemi) obszarników w drodze rewolucyjnego przejęcia całej ziemi i indywidualne na niej gospodarowanie (dziedziczenie ziemi w obrębie rodziny)